

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI

ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК

REVIEW OF LAW SCIENCES

huquqiy ilmiy-amaliy jurnal

правовой научно-практический журнал

legal scientific-practical journal

2025-yil 1-son

VOLUME 9 / ISSUE 1 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2025.9.1.

ISSN 2181-919X

E-ISSN 2181-1148

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS

Crossref

Content
Registration

MUASSIS: TOSHKENT DAVLAT YURIDIK UNIVERSITETI

"Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences" huquqiy ilmiy-amaliy jurnali O'zbekiston matbuot va axborot agentligi tomonidan 2020-yil 22-dekabrda 0931-sonli guvohnoma bilan davlat ro'yxatidan o'tkazilgan.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi jurnallari ro'yxatiga kiritilgan.

Mualliflik huquqlari Toshkent davlat yuridik universitetiga tegishli. Barcha huquqlar himoyalangan. Jurnal materiallaridan foydalanish, tarqatish va ko'paytirish muassis ruxsati bilan amalga oshiriladi.

Sotuvda kelishilgan narxda.

Nashr bo'yicha mas'ul:

O. Choriyev

Muharrirlar:

Y. Yarmolik, Y. Mahmudov,
E. Mustafayev, K. Abduvaliyeva,
F. Muhammadiyeva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Musahhih:

S. Rasulova

Texnik muharrir:

U. Sapayev

Dizayner:

D. Rajapov

Tahririyat manzili:

100047. Toshkent shahar,
Sayilgoh ko'chasi, 35.
Tel.: (0371) 233-66-36 (1169)

Veb-sayt: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Obuna indeksi: 1385.

Nashriyot litsenziyasi

№ 174625, 29.11.2023-y.

Jurnal 27.03.2025-yilda
bosmaxonaga topshirildi.

Qog'oz bichimi: A4.

Shartli bosma tabog'i: 5

Adadi: 100. Buyurtma: № 70.

Bosmaxona litsenziyasi

29.11.2023 № 174626

TDYU bosmaxonasida chop etildi.

Bosmaxona manzili:

100047. Toshkent shahri,

Sayilgoh ko'chasi, 37.

© Toshkent davlat yuridik universiteti

BOSH MUHARRIR

I. Rustambekov – Toshkent davlat yuridik universiteti rektori v.v.b., yuridik fanlar doktori, professor

BOSH MUHARRIR O'RINBOSARI

B. Xodjayev – Toshkent davlat yuridik universiteti ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori, yuridik fanlar doktori, professor

MAS'UL MUHARRIR

O. Choriyev – Toshkent davlat yuridik universiteti Tahririy-nashriyot bo'limi boshlig'i

TAHRIR HAY'ATI A'ZOLARI

A. Saidov – Inson huquqlari bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Milliy markazining direktori, yuridik fanlar doktori, professor (Toshkent, O'zbekiston)

E. Juchniewicz – Gdansk universiteti professori, huquq doktori (Gdansk, Polsha)

A. Younas – yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (Pekin, Xitoy)

O. Okyulov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

J. Nematov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori v.b., yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

Sh. Asadov – O'zbekiston Respublikasi Prezidenti huzuridagi Davlat boshqaruvi akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

M. Aminjonova – O'zbekiston Respublikasi Huquqni muhofaza qilish akademiyasi dotsenti, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

M. Rahimov – Toshkent davlat yuridik universiteti dotsenti, yuridik fanlar bo'yicha falsafa doktori (Toshkent, O'zbekiston)

O. Narzullayev – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

B. Murodov – O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi akademiyasi professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

A. Muxamedjanov – Toshkent davlat yuridik universiteti professori, yuridik fanlar doktori (Toshkent, O'zbekiston)

N. Niyazova – Toshkent davlat yuridik universiteti professori v.b., pedagogika fanlari nomzodi (Toshkent, O'zbekiston)

**УЧРЕДИТЕЛЬ: ТАШКЕНТСКИЙ
ГОСУДАРСТВЕННЫЙ ЮРИДИЧЕСКИЙ
УНИВЕРСИТЕТ**

Правовой научно-практический журнал «Вестник юридических наук – Yuridik fanlar axborotnomasi – Review of Law Sciences» зарегистрирован Агентством печати и информации Узбекистана 22 декабря 2020 года с удостоверением № 0931.

Журнал включён в перечень журналов Высшей аттестационной комиссии при Министерстве высшего образования, науки и инноваций Республики Узбекистан.

Авторские права принадлежат Ташкентскому государственному юридическому университету. Все права защищены. Использование, распространение и воспроизведение материалов журнала осуществляется с разрешения учредителя.

Реализуется по договорной цене.

Ответственный за выпуск:
О. Чориев

Редакторы:

Е. Ярмолик, Й. Махмудов,
Э. Мустафаев, К. Абдувалиева,
Ф. Мухаммадиева, М. Шарифова,
Ш. Бекназарова

Корректор:

С. Расулова

Технический редактор:

У. Сапаев

Дизайнер:

Д. Ражапов

Адрес редакции:

100047. Город Ташкент,
улица Сайилгох, 35.
Тел.: (0371) 233-66-36 (1169)

Веб-сайт: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Подписной индекс: 1385.

Издательская лицензия

от 29.11.2023 № 174625

Журнал передан в типографию
27.03.2025.

Формат бумаги: А4.
Усл. п. л. 5. Тираж: 100 экз.
Номер заказа: 70.

Лицензия типографии

от 29.11.2023. № 174626

Отпечатано в типографии
Ташкентского государственного
юридического университета.
100047, г. Ташкент, ул. Сайилгох, дом 37.

© Ташкентский государственный
юридический университет

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР

И. Рустамбеков – доктор юридических наук, профессор, врио ректора Ташкентского государственного юридического университета

ЗАМЕСТИТЕЛЬ ГЛАВНОГО РЕДАКТОРА

В. Ходжаев – доктор юридических наук, профессор, проректор по научной работе и инновациям Ташкентского государственного юридического университета

ОТВЕТСТВЕННЫЙ РЕДАКТОР

О. Чориев – начальник редакционно-издательского отдела Ташкентского государственного юридического университета

ЧЛЕНЫ РЕДКОЛЛЕГИИ

А. Саидов – доктор юридических наук, профессор, директор Национального центра по правам человека Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

Э. Юхневич – доктор права, профессор Гданьского университета (Гданьск, Польша)

А. Юнас – доктор философии по юридическим наукам (Пекин, Китай)

О. Окюлов – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Ж. Нематов – доктор юридических наук, и. о. профессора Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Ш. Асадов – доктор юридических наук, профессор Академии государственного управления при Президенте Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

М. Аминжонова – доктор юридических наук, доцент Правоохранительной академии Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

М. Рахимов – доктор философии по юридическим наукам, доцент Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

О. Нарзуллаев – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

В. Муродов – доктор юридических наук, профессор Академии МВД Республики Узбекистан (Ташкент, Узбекистан)

А. Мухамеджанов – доктор юридических наук, профессор Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

Н. Ниязова – кандидат педагогических наук, и. о. профессора Ташкентского государственного юридического университета (Ташкент, Узбекистан)

**FOUNDER: TASHKENT STATE
UNIVERSITY OF LAW**

“Yuridik fanlar axborotnomasi – Вестник юридических наук – Review of law sciences” legal scientific-practical journal was registered by Press and Information Agency of Uzbekistan on December 22, 2020, with certificate number 0931.

The journal is included in the list of journals of the Higher Attestation Commission under the Ministry of Higher Education, Science and Innovations of the Republic of Uzbekistan. Copyright belongs to Tashkent State University of Law. All rights reserved. Use, distribution and reproduction of materials of the journal are carried out with the permission of the founder.

Agreed-upon price.

Publication Officer:

O. Choriev

Editors:

Y. Yarmolik, Y. Makhmudov,
E. Mustafaev, K. Abduvalieva,
F. Mukhammadieva, M. Sharifova,
Sh. Beknazarova

Proofreader:

S. Rasulova

Technical editor:

U. Sapaev

Designer:

D. Rajapov

Publishing department address:

100047. Tashkent city,
Sayilgokh street, 35.
Phone: (0371) 233-66-36 (1169)

Website: review.tsul.uz

E-mail: reviewjournal@tsul.uz

Subscription index: 1385.

Publishing license

№ 174625, 29.11.2023.

The journal is submitted to the Printing house on 27.03.2025.

Paper size: A4.

Cond.p.f: 5.

Units: 100. Order: № 70.

Printing house license

№ 174626, 29.11.2023.

Published in the Printing house of
Tashkent State University of Law.
100047. Tashkent city, Sayilgokh street, 37.

© Tashkent State University of Law

EDITOR-IN-CHIEF

I. Rustambekov – Acting Rector of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

DEPUTY EDITOR

B. Xodjaev – Deputy Rector for Scientific Affairs and Innovations of Tashkent State University of Law, Doctor of Law, Professor

EXECUTIVE EDITOR

O. Choriev – Head of the Publishing Department of Tashkent State University of Law

MEMBERS OF EDITORIAL BOARD

A. Saidov – Director of the National Centre for Human Rights of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law, Professor (Tashkent, Uzbekistan)

E. Juchniewicz – Professor of the University of Gdansk, Doctor of Law (Gdansk, Poland)

A. Younas – Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Beijing, China)

O. Okyulov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

J. Nematov – Acting Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

Sh. Asadov – Professor of the Academy of Public Administration under the President of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Aminjonova – Associate Professor of the Law Enforcement Academy of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

M. Rakhimov – Associate Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Philosophy (PhD) in Law (Tashkent, Uzbekistan)

O. Narzullaev – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

B. Murodov – Professor of the Academy of the Ministry of Internal Affairs of the Republic of Uzbekistan, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

A. Muxamedjanov – Professor of Tashkent State University of Law, Doctor of Law (Tashkent, Uzbekistan)

N. Niyazova – Acting Professor of Tashkent State University of Law, Candidate of Pedagogical Sciences (Tashkent, Uzbekistan)

MUNDARIJA

12.00.01 – DAVLAT VA HUQUQ NAZARIYASI VA TARIXI. HUQUQIY TA'LIMOTLAR TARIXI

8 **TULTEYEV ILYAS TAVASOVICH**
Huquq ijodkorligida konseptual va terminologik apparatdan foydalanishning nazariy-metodologik aspektlari

12.00.02 – KONSTITUTSIYAVIY HUQUQ. MA'MURIY HUQUQ. MOLIYA VA BOJXONA HUQUQI

18 **ASHUROV DILSHOD RUSTAMOVICH**
O'zbekistonda notariat instituti tarixi va o'zini o'zi boshqarish tamoyili

12.00.03 – FUQAROLIK HUQUQI. TADBIRKORLIK HUQUQI. OILA HUQUQI.
XALQARO XUSUSIY HUQUQ

25 **IMAMOVA DILFUZA ISMAILOVNA**
Xalqaro distribyutorlik va agentlik shartnomasi: o'xshashliklar va farqlar

12.00.06 – TABIIY RESURSLAR HUQUQI. AGRAR HUQUQ. EKOLOGIK HUQUQ

38 **ABDUSAMADOVA ZARINA SHOBIDDIN QIZI**
O'zganing yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish (servitut) huquqi

12.00.09 – JINOYAT PROTSESSI. KRIMINALISTIKA, TEZKOR-QIDIRUV HUQUQ VA SUD
EKSPERTIZASI

46 **YERMEKBAYEV BAUIRJAN AMANTAYEVICH, AKMALOV HAMID AKMAL O'G'LI**
Olib qo'yish va tintuv o'tkazishda fuqarolarning huquq va qonuniy manfaatlarini ta'minlashning protsessual kafolatlari

55 **BARAKAYEV LAZIZJON OTAQULOVICH**
Jinoyat protsessida maxsus iqtisodiy bilimlar tushunchasi va o'ziga xos xususiyatlari

12.00.12 – KORRUPSIYA MUAMMOLARI

66 **AHMADJONOV MURODULLO NURALI O'G'LI**
Davlat boshqaruviga korrupsiyaviy omillarning ta'siri

12.00.13 – INSON HUQUQLARI

75 **TURDIYEV BOBIR SOBIROVICH**
Insonning qulay atrof-muhitga bo'lgan konstitutsiyaviy huquqi: xususiyatlari va amalga oshirish mexanizmlari

13.00.02 – TA'LIM VA TARBIYA NAZARIYASI VA METODIKASI (SOHALAR BO'YICHA)

89 **YUNUSOVA MINAVVARXON SABIROVNA**
Davlatning bolalarni zararli axborotlardan himoya qilish funksiyasi: qonun va amaliyot tahlili

СОДЕРЖАНИЕ

12.00.01 – ТЕОРИЯ И ИСТОРИЯ ГОСУДАРСТВА И ПРАВА. ИСТОРИЯ ПРАВОВЫХ УЧЕНИЙ

8 **ТУЛЬТЕЕВ ИЛЪЯС ТАВАСОВИЧ**

Теоретические и методологические аспекты использования понятийно-терминологического аппарата в правотворчестве

12.00.02 – КОНСТИТУЦИОННОЕ ПРАВО. АДМИНИСТРАТИВНОЕ ПРАВО.
ФИНАНСОВОЕ И ТАМОЖЕННОЕ ПРАВО

18 **АШУРОВ ДИЛЬШОД РУСТАМОВИЧ**

История и принцип самоуправления нотариата в Узбекистане

12.00.03 – ГРАЖДАНСКОЕ ПРАВО. ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСКОЕ ПРАВО. СЕМЕЙНОЕ ПРАВО.
МЕЖДУНАРОДНОЕ ЧАСТНОЕ ПРАВО

25 **ИМАМОВА ДИЛФУЗА ИСМАИЛОВНА**

Международные дистрибьюторский и агентский договоры: сходства и различия

12.00.06 – ПРИРОДОРЕСУРСНОЕ ПРАВО. АГРАРНОЕ ПРАВО. ЭКОЛОГИЧЕСКОЕ ПРАВО

38 **АБДУСАМАНОВА ЗАРИНА ШОБИДДИН КИЗИ**

Право ограниченного пользования чужим земельным участком (сервитут)

12.00.09 – УГОЛОВНЫЙ ПРОЦЕСС. КРИМИНАЛИСТИКА. ОПЕРАТИВНО-РОЗЫСКНОЕ
ПРАВО. СУДЕБНАЯ ЭКСПЕРТИЗА

46 **ЕРМЕКБАЕВ БАУЫРЖАН АМАНТАЕВИЧ, АКМАЛОВ ХАМИД АКМАЛЬ УГЛИ**

Процессуальные гарантии обеспечения прав и законных интересов граждан при выемке и обыске

55 **БАРАКАЕВ ЛАЗИЗЖОН ОТАКУЛОВИЧ**

Понятие и особенности специальных экономических знаний в уголовном процессе

12.00.12 – ПРОБЛЕМЫ КОРРУПЦИИ

66 **АХМАДЖОНОВ МУРОДУЛЛО НУРАЛИ УГЛИ**

Влияние факторов коррупции в системе государственного управления

12.00.13 – ПРАВА ЧЕЛОВЕКА

75 **ТУРДИЕВ БОБИР СОБИРОВИЧ**

Конституционное право человека на благоприятную окружающую среду: особенности и механизмы реализации

13.00.02 – ТЕОРИЯ И МЕТОДИКА ОБУЧЕНИЯ И ВОСПИТАНИЯ (ПО ОТРАСЛЯМ)

79 **ЮНУСОВА МИНАВВАРХОН САБИРОВНА**

Функция государства по защите детей от вредной информации: анализ законодательства и практики

CONTENTS

12.00.01 – THEORY AND HISTORY OF STATE AND LAW. HISTORY OF LEGAL DOCTRINES

- 8 **TULTEEV ILYAS TAVASOVICH**
Theoretical and methodological aspects of the use of conceptual and terminological apparatus in lawmaking

---

12.00.02 – CONSTITUTIONAL LAW. ADMINISTRATIVE LAW. FINANCIAL AND CUSTOMS LAW

- 18 **ASHUROV DILSHOD RUSTAMOVICH**
History of the notary institute in Uzbekistan and the principle of self-governance

---

12.00.03 – CIVIL LAW. BUSINESS LAW. FAMILY LAW. INTERNATIONAL PRIVATE LAW

- 25 **IMAMOVA DILFUZA ISMAILOVNA**
International distribution contract and agency contract: similarities and differences

---

12.00.06 – THE LAW OF NATURAL RESOURCES. AGRARIAN LAW. ENVIRONMENTAL LAW

- 38 **ABDUSAMADOVA ZARINA SHOBIDDIN KIZI**
The right to limited use of another's land (servitude)

12.00.09 – CRIMINAL PROCEEDINGS. FORENSICS, INVESTIGATIVE LAW AND FORENSIC EXPERTISE

- 46 **YERMEKBAYEV BAUIRJAN AMANTAYEVICH, AKMALOV HAMID AKMAL UGLI**
Procedural guarantees of ensuring the rights and legal interests of citizens during seizures and searches
55 **BARAKAYEV LAZIZJON OTAKULOVICH**
The concept and specific features of special economic knowledge in criminal proceedings

---

12.00.12 – CORRUPTION PROBLEMS

- 66 **AHMADJONOV MURODULLO NURALI UGLI**
The impact of corruption factors in public administration

12.00.13 – HUMAN RIGHTS

- 75 **TURDIEV BOBIR SOBIROVICH**
The constitutional right of a person to a favorable environment: features and implementation mechanisms

---

13.00.02 – THEORY AND METHODOLOGY OF EDUCATION AND UPBRINGING (BY FIELDS)

- 89 **YUNUSOVA MINAVVARKHON SABIROVNA**
State function to protect children from harmful information: analysis of law and practice

Kelib tushgan / Получено / Received: 24.02.2025
Qabul qilingan / Принято / Accepted: 18.03.2025
Nashr etilgan / Опубликовано / Published: 27.03.2025

DOI: 10.51788/tsul.rols.2025.9.1./NLTG1762

UDC: 347.26(045)(575.1)

O'ZGANING YER UCHASTKASIDAN CHEKLANGAN TARZDA FOYDALANISH (SERVITUT) HUQUQI

Abdusamadova Zarina Shobiddin qizi,
Toshkent davlat yuridik universiteti mustaqil izlanuvchisi
ORCID: 0009-0009-5864-4750
e-mail: shavkatovazarina89@gmail.com

Annotatsiya. Mazkur maqola yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi (servitut)-ning huquqiy asoslari, mohiyati va amaliy ahamiyatiga bag'ishlangan. Yer resurslarini huquqiy muhofaza qilish va undan oqilona foydalanishni ta'minlashga alohida e'tibor berilayotgan hozirgi paytda yer uchastkasi egalari va boshqa manfaatdor tomonlar o'rtasida servitut munosabatlarining shakllanishi, tartibga solinishini o'rganish dolzarb masaladir. Shu bois servitutning fuqarolik va yer huquqi doirasidagi o'rni, unga oid milliy qonunchilik, xususan, O'zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi va Yer kodeksining tegishli normalari bilan birga, servitutning vujudga kelish asoslari, belgilash tartibi va uni davlat ro'yxatiga olish masalalari ko'rib chiqildi. Xususan, maqolada servitutni sud orqali o'rnatish va tomonlar o'rtasida kelishmovchilik yuzaga kelganda nizolarni hal etish tartiblari, servitutning turlari, muddati, haq to'lash lozim bo'lgan holatlar va uni bekor qilish shartlari muhokama qilindi. Servitutning milliy qonunchiligimizda izohlanishi va ushbu tushunchaga nisbatan olimlarning munosabatlari empirik, tarixiy, qiyoslash metodlaridan foydalangan holda tadqiq qilindi. Muallif servitutning ijtimoiy-mulkiy munosabatlarni tartibga solishda muhim huquqiy institut ekanini ta'kidlab, yer uchastkasidan foydalanishning samaradorligini oshirishga qaratilgan huquqiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha o'z taklif va tavsiyalarini bayon etdi. Ushbu tavsiyalar yuristlar, yer huquqi bo'yicha mutaxassislariga amaliyotda, ilmiy tadqiqotchilar uchun esa ilmiy izlanishlarida foydali manba bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: servitut, drenaj ishlari, yer uchastkasi, ko'chmas mulk, ekinzorlar, elektr uzatgich, aloqa, quvur tarmoqlari, ommaviy servitut, xususiy servitut, o'tish servituti

ПРАВО ОГРАНИЧЕННОГО ПОЛЬЗОВАНИЯ ЧУЖИМ ЗЕМЕЛЬНЫМ УЧАСТКОМ (СЕРВИТУТ)

Абдусаматова Зарина Шобиддин кизи,
самостоятельный соискатель Ташкентского
государственного юридического университета

Аннотация. Данная статья посвящена правовым основам, сущности и практическому значению права ограниченного пользования чужим земельным участком (сервитута). В условиях повышенного внимания к правовой охране и рациональному использованию земельных ресурсов актуальным является изучение формирования и регулирования сервитутных отношений между собственниками земельных участков и другими заинтересованными лицами. В статье рассматривается место сервитута в системе гражданского и земельного

права, нормы национального законодательства, в частности Гражданского кодекса и Земельного кодекса Республики Узбекистан, а также основания возникновения сервитута, порядок его установления и государственная регистрация. Особое внимание уделено вопросам установления сервитута в судебном порядке, разрешения споров между сторонами, видам сервитута, срокам действия, случаям, когда необходимо возмещение, и условиям прекращения действия сервитута. Правовая природа сервитута, а также мнения учёных относительно данной правовой категории проанализированы с использованием эмпирического, исторического и сравнительного методов. Автор подчёркивает, что сервитут является важным правовым институтом в регулировании социально-имущественных отношений и предлагает рекомендации по совершенствованию правовых механизмов, направленных на повышение эффективности использования земельных участков. Представленные предложения могут служить полезным источником как для практикующих юристов и специалистов по земельному праву, так и для научных исследователей.

Ключевые слова: сервитут, дренажные работы, земельный участок, недвижимое имущество, посевные участки, линии электропередачи, связь, трубопроводы, публичный сервитут, частный сервитут, проходной сервитут

THE RIGHT TO LIMITED USE OF ANOTHER'S LAND (SERVITUDE)

Abdusamadova Zarina Shobiddin kizi,

Independent researcher at Tashkent State University of Law

Abstract. This article is dedicated to the legal foundations, essence, and practical significance of the right to limited use of a land plot (servitude). At the present time, when special attention is paid to ensuring the legal protection and rational use of land resources, the study of the formation and regulation of servitude relations between owners of land plots and other interested parties is an urgent issue. In this regard, the role of easement in the sphere of civil and land law, along with the relevant norms of national legislation, in particular, the Civil Code and the Land Code of the Republic of Uzbekistan, the grounds for the emergence of servitude, the procedure for its establishment, and the issues of its state registration were considered. In particular, the article discusses the procedure for establishing an servitude through the court and resolving disputes in the event of disagreements between the parties, the types and duration of the servitude, the circumstances under which payment is made, and the conditions for its termination. The interpretation of servitude in our national legislation and the attitude of scholars towards this concept were studied using empirical, historical, and comparative methods. Noting that the servitude is an important legal institution in the regulation of socio-property relations, the author presented his proposals and recommendations for improving the legal mechanisms aimed at increasing the efficiency of land use. These recommendations serve as a useful resource for lawyers, specialists in land law in practice, and for scientific researchers in their scientific research.

Keywords: servitude, drainage works, land plot, real estate, agricultural lands, power lines, communication, pipelines, public servitude, private servitude, transit servitude

Kirish

Yerdan foydalanishni tashkil etishda uni ilm-fan integratsiyasi asosida olib borish, uning muhofazasini to'g'ri ta'minlash orqali mustahkam iqtisodiy rivojlanishga erishiladi. Mamlakatimizda iqtisodiy islohotlar amalga oshirilayotgan hozirgi sharoitda yer resurslarini huquqiy muhofaza qilish va undan oqilo-

na foydalanishni ta'minlashga alohida e'tibor berilmoqda. Bu borada 20 ga yaqin qonunlar hamda 200 ga yaqin qonunosti aktlar qabul qilingan [1, 56–57-b.].

O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan islohotlarning pirovard maqsadi – tabiiy resurslardan, shu jumladan, yerdan samarali foydalanish hisoblanadi. Xusu-

san, 2022–2026-yillarga mo'ljallangan Yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida "... yangi va foydalanishdan chiqqan 464 ming gektar maydonni o'zlashtirish, ilm-fan va innovatsiyaga asoslangan agroxizmatlar ko'rsatish tizimini takomillashtirish, agrosanoat korxonalarini xomashyo bilan ta'minlash va ishlab chiqarish hajmini 1,5 baravar oshirish" kabilar muhim strategik vazifalar sifatida belgilab berilgan [2, 7–9-b.].

Hozirgi bozor iqtisodiyoti sharoitida servitut zamonaviy yer huquqshunosligi nuqtayi nazaridan o'ziga xos ahamiyat kasb etuvchi hamda amaliy jihatdan bir qancha muammoli masalalar yechimini talab qiladigan institutga aylangan.

Shu o'rinda *servitut* so'zi ma'nosiga to'xtalsak. Servitut (lotincha "*servitus*"; inglizcha "*servitude*", "*easement*") qadimgi Rim davlati davrida qabul qilingan huquqiy hujjatlardan biri hisoblanib, o'zganing ko'chmas mulkidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi deb e'tirof etilgan. Umumiy qilib aytganda, bunda o'zganing ko'chmas mulkidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi (servitut), yon atrofdagi qo'shni bo'lgan bir yoki bir necha yer uchastkalaridan cheklangan tarzda foydalanish huquqi tushuniladi [3, 174–177-b.].

Ushbu huquqiy shakl orqali ehtiyojlarni qondirishdagi barqarorlik uning ashyoviylik xususiyati bilan ta'minlanadi: ya'ni servitut huquqining predmeti muayyan shaxslarning harakati emas, balki yer uchastkasining o'zi hisoblanadi. Shu sababli servitut huquqi subyekti qo'shning yer uchastkasidan cheklangan foydalanish huquqini mulkdor o'zgarishidan qat'i nazar, saqlab qolgan. Servitut yer uchastkasiga tegishli bo'lib, mulkdorlar o'zgarigan taqdirda ham, to'la saqlab qolingan.

Yuqoridagilar asosida servitut u yoki bu munosabat bilan boshqaning mulkidan cheklangan tarzda foydalanish sifatida tavsiflanadi. Bunda mazkur huquq yerga nisbatan xususiy mulkchilik belgilangani hamda alohida

yer uchastkalari o'rtasida tabiiy qulayliklar teng taqsimlanmagani sababli yuzaga keladigan noqulaylik va qiyinchiliklarni bartaraf etish nuqtayi nazaridan muhim ahamiyatga ega.

Demak, servitut o'zining mohiyatiga ko'ra, klassik shaklda Rim huquqi davrida vujudga kelgan huquqiy tushuncha sifatida o'zga (boshqa) shaxsga tegishli bo'lgan ashyodan foydalanish huquqi (servitut) ma'nosini anglatgan [4, 298–317-b.].

Material va metodlar

Maqolada yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish huquqi (servitut)ning huquqiy asoslari, qonunchilik bazalari, servitutni belgilashda amalga oshiriladigan tamoyillar tahlili yoritib berilgan.

Mavzuni tadqiq qilish asnosida:

1) o'zganing yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanishning huquqiy asosini o'rganib chiqishga imkon beruvchi empirik metod;

2) servitutning kelib chiqishi, uning ahamiyati, mohiyatining huquqiy asoslarini, nazariya va amaliyotdagi tajribalarini o'rganib chiqish imkoniyatini beradigan tarixiy metod;

3) o'zaro mavjud elementlar majmui sifatida xalqaro qonunchilikdagi qonunlarni qiyoslash metodlaridan foydalanildi.

Tadqiqot natijalari

Mustaqillik yillarida ijtimoiy-iqtisodiy, siyosiy, huquqiy sohalarda amalga oshirilgan tub islohotlar, bozor iqtisodiyotiga o'tilishi natijasida yerga nisbatan ijtimoiy munosabatlar yangicha mazmun kasb etdi. Hozirgacha ushbu munosabatlar subyektlarining huquqiy holati takomillashtirilmoqda, ularning huquqlari kengaytirilmoqda, yerdan foydalanishga nisbatan turli mulkchilik va xo'jalik yuritish shakllarini joriy etish uchun imkoniyatlar yaratilmoqda.

Yangi ijtimoiy-iqtisodiy va huquqiy o'zgarishlar sababli yer, suv va boshqa tabiiy resurslar endi cheklangan tarzda fuqarolik muomalasiga kiritilib, unga nisbatan ham fuqarolik shartnomalari, ya'ni ipoteka, garov,

meros, oldi-sotdi, ijara, servitut kabi shartnomalar tuziladigan bo'ldi [3, 181–203-b.]. Bulardan, xususiy servitut:

- 1) ma'lum bir shaxs foydasiga o'rnatilishi;
- 2) vujudga kelish maqsadi yakuniy xarakter kasb etmasligi;
- 3) shartnoma asosida vujudga kelishi;
- 4) davlat ro'yxatidan o'tkazilishi kabi belgilarga ega bo'ladi.

A.N. Jumanovning fikricha [5, 22–25-b.], ushbu servitut belgilanishi mustahkamlangan qonun yoki boshqa qonunosti hujjati orqali amalga oshirilishi ommaviy servitutlar vujudga kelishining o'ziga xos xususiyati bo'lib, xususiy servitutlar vujudga kelishidan (shartnoma yoki sud qaroriga asosan) farqlanadi.

Ta'kidlash joizki, O'zbekiston Respublikasining amaldagi qonunchiligida ommaviy servitutni qo'llash asoslari belgilangan. Ommaviy servitut yerdan foydalanishning ijtimoiy ahamiyatga ega bo'lgan muhim huquqiy institutlaridan biri bo'lib, u jamoat manfaatlarini ta'minlashga qaratilgan. Servitutning bu turi fuqarolarning yoki yuridik shaxslarning muayyan ehtiyojlarini qondirish uchun belgilanadi.

Ommaviy servitut, qoida tariqasida, davlat yoki jamoat ahamiyatiga ega bo'lgan ehtiyojlarni qondirish maqsadida o'rnatiladi. Masalan, yo'llarning o'tishi, elektr yoki aloqa tarmoqlarini o'tkazish, quvurlarni yotqizish va drenaj ishlarini amalga oshirish kabi holatlar bunga misol bo'lishi mumkin. Bunda servitutni o'rnatish jarayoni, uning qonuniy asoslari va davlat ro'yxatidan o'tkazilishi Yer kodeksi hamda O'zbekiston Respublikasining 2023-yil 23-oktabrdagi "Yer to'g'risidagi qonunchilik takomillashtirilishi munosabati bilan O'zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o'zgartirish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida"gi O'RQ–871-sonli Qonuni bilan tartibga solinadi.

Ommaviy servitutning o'ziga xos xususiyati shundaki, uni qo'llash jamoat manfaatlarini himoya qilishga qaratilgan bo'lib, u yer egasiga ma'lum majburiyatlarni yuklaydi.

Biroq bunda yer egasining huquqlari cheklanishiga qaramay, uning manfaatlari ham inobatga olinishi lozim.

O'zbekiston Respublikasining Yer kodeksiga muvofiq, ommaviy servitut o'rnatilishi uchun asosiy shart – bunday cheklashlarning ijtimoiy zaruratini tasdiqlovchi omillarning mavjudligidir. O'zbekiston Respublikasi Yer kodeksining 30-moddasiga muvofiq, servitut – o'zganing yer uchastkasidan cheklangan tarzda foydalanish huquqidir.

Servitut huquqi boshqa shaxsning mulkiga nisbatan jismoniy yoki yuridik shaxslarga berilgan qonuniy huquqdir. U o'tish huquqini, suv manbalariga kirish huquqini yoki kommunal tarmoqlarni o'rnatish va saqlash huquqini o'z ichiga olishi mumkin [1, 205–209-b.].

Bir qator mualliflar, masalan, B.V. Yerofeyev, servitutni qo'shni yer uchastkasidan cheklangan foydalanish huquqi sifatida ta'riflaydi [6, 252-b.], biroq bu ta'rif, fikrimizcha, qonunchilik kontekstiga mos kelmaydi, chunki mulk huquqi tamoyillariga rioya qilgan holda zarurat tug'ilganda har qanday shaxs uchun bironing yer uchastkasidan foydalanishning cheklangan huquqi paydo bo'lishi mumkin.

Bugungi kun islohotlaridan kelib chiqqan holda, bizningcha, servitut tushunchasini quyidagicha to'ldirish to'g'riroq bo'lar edi: "...ayrim yer uchastka egalari boshqa yer uchastkasi egalaridan qonunga belgilab qo'yilgan tarzda yer uchastkasidan huquq talab qilishga haqli. Ayniqsa, qo'shni yer uchastkasi egasi, agar ushbu huquqsiz o'z yeridan foydalana olmasa, qo'shnining yer uchastkasidan foydalanish huquqiga ega bo'lishi mumkin".

Tadqiqot natijalari tahlili

Servitut shartnomasi. Servitut shartnomasi – yer egasi va servitut egasi o'rtasidagi huquqiy shartnoma bo'lib, servitutning shartlarini belgilaydi. Servitut shartnomalarida yer egasining va servitut belgilovchi shaxsning huquq va majburiyatlari aniq belgilanishi shart. Shuningdek, shartnomada tomonlarga

yuklatilgan majburiyatlar bajarilishi zarurdir.

Servitut shartnomasida yer egasi uchun ham, servitut egasi uchun ham ularning huquq va majburiyatlari aniq belgilab qo'yilgani sababli bu huquqiy himoyani ta'minlaydi. Servitut hududidan foydalanish va texnik xizmat ko'rsatish masalalari aniq belgilanadi. Huquqiy me'yorlarning belgilab qo'yilgani esa kelgusi avlodlar uchun servitut o'z maqsadiga xizmat qilishini ta'minlaydi, bu nizolar yoki tushunmovchiliklar ehtimoli kamayishiga ham sabab bo'ladi.

Servitut shartnomalari ishtirokchilarning o'ziga xos ehtiyojlarini qondirish uchun o'zgartirilishi mumkin, bu esa servitut hududidan foydalanish va boshqarishda moslashuvchanlik imkonini beradi.

Servitut uchun haq – mulkdorga boshqa shaxs yer uchastkasining bir qismidan ma'lum maqsadda foydalanish uchun mutlaq va doimiy huquq beruvchi mulkiy manfaat turi. Servitut uchun haq to'lash odatda servitut va mulkdor huquqlarini himoya qilish hamda saqlash uchun qo'llanadi.

Servitut uchun haq to'lashning bir qancha afzalliklari mavjud bo'lib, ularni quyidagicha ajratishimiz mumkin [7, 187–189-b.]:

– doimiy himoya: servitut uchun haq uning doimiy himoyasini, kelajakda servitut egasining huquqlari buzilmasligi yoki tugatilmasligini ta'minlaydi;

– sotish imkoniyati: servitut yuklangan yer boshqa shaxsga o'tkazilishi yoki sotilishi, ijaraga berilishi yoki meros qilib olinishi mumkin, haq esa servitutni boshqarish va himoya qilishda moslashuvchanlikni ta'minlaydi;

– osonlashtirilgan majburiy ijro: haq to'lash servitut egasining huquqiy mavqeyini mustahkamlaydi va servitut shartlarini bajarishni osonlashtiradi.

O'zbekiston Respublikasi Yer kodeksi 30⁶-moddasi, Fuqarolik kodeksi 173³-moddasi servitut uchun haq to'lashni nazarda tutadi: "Servitut kimning manfaatlarini ko'zlab

belgilangan bo'lsa, o'sha shaxs, agar qonunda yoki servitut to'g'risidagi shartnomada boshqacha tartib nazarda tutilmagan bo'lsa, servitut uchun haq to'lashi shart.

Servitut uchun haq servitut belgilangan yer uchastkasi uchun yer solig'i (ijara haqi) summasini, shuningdek, servitutdan foydalanish jarayonida yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalarining ijarachilari va mulkdorlariga yetkazilgan zararni (boy berilgan foydani) kompensatsiya qilish maqsadida belgilanadi.

Servitut uchun haq to'lash bir martalik yoki muntazam to'lab boriladigan ko'p martalik to'lov tarzida amalga oshirilishi mumkin.

Servitut uchun haq miqdori servitut belgilangan yer uchastkasi doirasida yoki u belgilangan chegaralar doirasida hisoblab chiqariladi.

Yer uchastkasining servitut belgilangan muayyan qismi uchun yer solig'i (ijara haqi) yer egalari, yerdan foydalanuvchilar, yer uchastkalarining ijarachilari va mulkdorlari tomonidan to'lanadi, bunda servitut uchun to'lanadigan (bir martalik yoki doimiy) haq miqdori servitut amal qiladigan davrdagi yer solig'i (ijara haqi) summasidan kam bo'lishi mumkin emas.

Shuningdek, quyidagi hollarda servitut haq undirmasdan (tekin) amalga oshirilishi mumkin:

– tunnelerde avtomobil yo'llari yoki temir yo'llari qurish, shuningdek, avtomobil yo'llarining muhofaza zonalaridan foydalanish maqsadida servitut belgilanganda;

– muhandislik-texnik jihatdan ta'minlash, tegishli texnik-texnologik ulanish ishlarini amalga oshirish maqsadida servitut belgilanganda".

Qonunchilikda aytilganidek, servitut uchun haq yer egasi va servitut egasi o'rtasidagi qonuniy kelishuv, odatda shartnoma orqali tuziladi. Garchi qonunchiligimizda tabiatni muhofaza qilish servitutlari mavjud bo'lmasa ham, qator rivojlangan mamlakat-

larda bunday servitutlar uchun haq to'lash, nafaqat himoya, balki manfaat ham beradi. Shu o'rinda ularga ham to'xtalib o'tishni zarur deb bildik.

Servitut belgilanganlik uchun haq to'lash yerni muhofaza qilish maqsadida himoya qilish uchun qo'llanadi. Masalan, tabiatni muhofaza qilish tashkiloti o'rmon, botqoq yerlar yoki boshqa nozik yashash hududlarini tabiiy resurslarga zarar yetkazadigan rivojlanish yoki boshqa faoliyatlardan himoya qilish uchun yer egasidan oddiy pullik servitut huquqini olishi mumkin. Haq to'lash tabiatni muhofaza qilish tashkilotiga yerni muhofaza qilish maqsadida undan foydalanishning mutlaq va doimiy huquqini beradi, yer egasi esa yerga egalik huquqini saqlab qoladi.

Afsuski, sud amaliyotida (ayniqsa, xususiy shartnomaviy servitutlardan foydalanish) juda kam uchraydi. Shu sababli servitut huquqiy munosabatlardan foydalanish uchun obyektiv sabablar mavjudligiga qaramay, 2024-yil 10-may sanasigacha servitut uchun arizalar soni atigi 404 ta ekanini va ularning 117 tasigina tugallanganini ko'rishimiz mumkin. Ko'pincha yerdan foydalanuvchi subyektlar servitutlardan foydalanmaydi [8, 223–229-b].

O'tish servitutining amaliyotda qo'llanishi. O'tish servituti ikkita kichik turni o'z ichiga oladi: o'zganing yer uchastkasidan piyoda yoki transportda o'tish va chorva mollarini haydab o'tish uchun servitut. O'tish servituti – servitut egasiga o'z yerlariga yoki umumiy foydalanishdagi yo'lga chiqish uchun boshqa shaxsning mulkini kesib o'tish huquqini beruvchi servitut turi. Chorva mollarining o'tishi uchun servitut odamlarning o'tishidan tashqari, chorva mollariga xizmat ko'rsatish obyekti orqali transport vositalaridan foydalanmasdan olib o'tish imkonini beradi. Narsalarni ko'chirish imkoniyati to'g'ridan to'g'ri ko'rsatilmagan, ammo bunday imkoniyat ko'zda tutilgan bo'lishi mumkin, aks holda, ikkita servitut o'rnatilishi kerak bo'lardi. Bu esa mantiqqa ziddir.

Kommunal xizmat ko'rsatish kompaniyalari ko'pincha xususiy mulkka elektr uzatish liniyalari, gaz quvurlari yoki suv quvurlarini o'rnatish va ularga xizmat ko'rsatish uchun servitutlarini talab qiladi.

Ba'zi xorijiy mamlakatlarda piyoda sayr qilish, velosipedda sayr qilish yoki boshqa hordiq chiqarish tadbirlari uchun yerga jamoatchilik kirishiga ruxsat berish uchun o'tish servitutlari berilishi mumkin. Kirish servitutlari sudlar tomonidan amalga oshiriladigan qonuniy majburiy shartnomalardir. Agar yer egasi servitut egasining o'z mulkiga kirish huquqiga to'sqinlik qilsa, servitut egasi servitutni qo'llash va huquqlarini himoya qilish uchun qonuniy choralar ko'rishi mumkin.

O'tish servitutlarining afzalliklari bor bo'lib, ular, bizningcha, quyidagilar hisoblanadi:

- mulk qiymatining oshishi. O'tish servituti umumiy foydalanishdagi yo'lga chiqishni ta'minlash orqali umumiy yo'lga chiqmagan mulk qiymatini oshirishi mumkin;

- qulaylik va samaradorlik. O'tish servitutlari yerga qulay va samarali kirishni ta'minlab, aylanma yo'llar yoki chegarani buzish zaruratini kamaytiradi;

- mulk huquqlarini himoya qilish. O'tish servitutlari yer egalarining mulkiy huquqlarini ularning mulkiga qonuniy kirishini ta'minlash orqali himoya qilishi mumkin;

- jamoat manfaati. O'tish servitutlari aholining dam olish va boshqa maqsadlar uchun yerga kirishini ta'minlab, butun jamiyatga foyda keltirishi mumkin.

O'tish servituti yerdan foydalanishning turli muammolarini hal qilish va yer egalari va boshqa tomonlar uchun amaliy yechimlarini taqdim etishda qo'llanishi mumkin bo'lgan qimmatli vositadir.

Jismoniy shaxslar va tashkilotlar servitutlarining amaliy qo'llanishi va huquqiy oqibatlarini tushunib, yerdan foydalanishni samarali boshqarishi, o'z manfaatlarini himoya qilishi mumkin.

Xulosalar

2023-yil 23-oktabrda qabul qilingan “Yer to‘g‘risidagi qonunchilik takomillashtirilishi munosabati bilan O‘zbekiston Respublikasining ayrim qonun hujjatlariga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritish to‘g‘risida”gi O‘RQ–871-sonli Qonun bilan jami 11 ta qonunga o‘zgartirish va qo‘shimchalar kiritildi. Lekin shunga qaramay qonunchiligimizda servitutning tabiatini to‘liq qamrab olgan yagona tushuncha hali ishlab chiqilmagan. Ba’zida servitutlar asossiz ravishda majburiyatlar bilan belgilanadi yoki mulkning o‘ziga bo‘lgan huquq sifatida emas, balki o‘zgaga tegishli mulkning muayyan funksiyasiga bo‘lgan huquq sifatida ko‘riladi. Bu esa nazariy-huquqiy yondashuvni ishlab chiqish zaruratini yuzaga keltiradi. Ya’ni servitutning belgilari, cheklangan mulkiy huquqlar tizimida uning o‘rni, mazmuniga qo‘yilgan talablarga aniqlik kiritilishi lozim.

Shuningdek, respublikamizda servitut huquqini tartibga soluvchi va o‘zida servitut huquqini tartibga soluvchi ayrim normalar aks etgan normativ-huquqiy hujjatlar (O‘zbekiston Respublikasi Yer kodeksi, O‘zbekiston Respublikasi Fuqarolik kodeksi) mavjud. Ushbu normativ-huquqiy hujjatlardagi normalar ko‘lami keng bo‘lib, ularni unifikatsiya qilish orqali O‘zbekiston Respublikasining yagona Servitutlar to‘g‘risidagi qonunini ishlab chiqish zarur. Unda servitutni

tartibga soluvchi qonun hujjatlarini birlashtirish maqsadga muvofiq.

Yevropa davlatlari tajribasiga nazar tashlaydigan bo‘lsak, inson huquqlarini himoya qilish darajasi bo‘yicha yuqori o‘rinlarda turuvchi bir qancha davlatlar, xususan, AQSh, Buyuk Britaniya, Kanada va boshqa davlatlarda bunday qonun bor.

Bundan tashqari, servitutlarga nisbatan yondashuvlarni tasniflash lozim. Bu borada xorijiy tajribalar tahlili shuni ko‘rsatdiki, ko‘plab xorijiy davlatlarning yer va fuqarolik qonunchiligida yer servitutiga nisbatan turlicha tasniflash yondashuvi mavjud. Bu tahlillar umumlashtirilganda tasniflashning asoslari va mezonlari ham turlicha ekani ni ko‘rish mumkin. Yer servitutlarini, bizningcha, quyidagicha tasniflash: mazmun jihatdan ijobiy va salbiyga ajratish lozim. Chunki yer servitutining bunday bo‘linishi uning har bir turi uchun alohida huquqiy asosni belgilab beradi, tomonlarning huquq va majburiyatlari aniq belgilab qo‘yilgan bo‘ladi. Bu, o‘z navbatida, vakolatli organlarning har bir servitut turiga oid nizolarni hal qilish uchun maxsus huquqiy mexanizmlarni yaratishi, qonun-qoidalarni servitut turlarining ehtiyojlariga moslashtirishiga olib kelishi mumkin. Natijada servitut bilan bog‘liq nizolarni hal qilishda yanada samarali yechimlar taklif etilishi ehtimoli oshadi.

REFERENCES

1. Uzakova G.Sh. Yer huquqi [Land Law]. Tashkent, TSUL Publ., 2024, p. 9.
2. Rakhimjonov A., Imomov N.F. Improving the creation of a land information base for the privatization of land plots in the republic of Uzbekistan and foreign experience in this area. *The American Journal of Social Science and Education Innovations*, 2021, vol. 03, iss. 02, pp. 160–165.
3. Jurakulov D.O., Turayev R.A., Ibragimov L.T., Yarkulov Z.R. Yer uchastkalaridan cheklangan tarzda foydalanishni tartibga solishning huquqiy asoslari [Legal Foundations for Regulating the Limited Use of Land Plots]. Tashkent, Innovative Development Publ., 2022, p. 111.
4. Novitskiy I.B., Pereterskiy I.S. Rimskoye chastnoye pravo [Roman private law]. Moscow, 2000, p. 167.

5. Jumanov A.N. Servitut asosida yerdan foydalanishni takomillashtirish [Improvement of Land Use Based on Servitude]. 2020, pp. 115–118.
6. Yerofeyev B.V. Zemel'noye pravo [Land law]. Moscow, Profobrazovaniye Publ., 2001, p. 656.
7. Averyanova N.N. Zemel'noye pravo v voprosakh i otvetakh [Land Law in Questions and Answers]. Moscow, Prospekt Publ., 2018, p. 128.
8. Anisimov A.P., Mel'nikov N.N. Zemel'noe pravo Rossii [Land Law of Russia]. Moscow, Yurayt Publ., 2016, p. 259.
9. Babajanov A.R., Ro'ziboev S.B. Yer resurslarini boshqarishning axborot ta'minoti [Information Support for Land Resource Management]. Tashkent, TIAHMMI MTU Publ., 2023.
10. Xolmo'minov J.T. Ekologiya va hayot: qonunchilikni takomillashtirish masalalari [Ecology and Life: Issues of Improving Legislation]. Tashkent, Institute of Philosophy and Law Publ., 2010, p. 70.
11. Topildiev B., Khursanov R., Usmonova M. Trust management agreement Property and prospects for its development in the Republic of Uzbekistan. *European Journal of Molecular and Clinical Medicine*, 2020, vol. 7, iss. 3, pp. 3199–3205.
12. Vagina O.V. Novyy vid prava ogranichennogo pol'zovaniya chuzhim zemel'nym uchastkom – servitut na publichnye zemli [A New Type of Limited Right to Use Another's Land Plot Servitude on Public Lands]. Business: Management and Law. Available at: <http://www.pravo.by>
13. Kenjayev R.X. Yer huquqi [Land Law]. Tashkent, TSUL Publ., 2023, p. 312.
14. Xolmo'minov J.T., Jo'rayev Y.O., Usmonov M.B., Fayziyev Sh.X. Yer huquqi [Land Law]. Tashkent, TSUL Publ., 2018, p. 248.
15. Galenko N.N., Shustova N.S. Zemel'noye pravo [Land Law]. Moscow, Phoenix, 2017, p. 154.
16. Uzakova G.Sh. Yer huquqi [Land Law]. Tashkent, TSUL Publ., 2018, p. 145.
17. Yer huquqi [Land law]. Tashkent, TSUL Publ., 2019, p. 252.
18. Saipova Y.B. Pravovoy rezhim nedvizhimosti kak imushchestvennoy osnovy predprinimatel'skoy deyatelnosti [The legal regime of real estate as a property basis for entrepreneurial activity]. Tashkent, 2010.

YURIDIK FANLAR AXBOROTNOMASI ВЕСТНИК ЮРИДИЧЕСКИХ НАУК REVIEW OF LAW SCIENCES

Huquqiy ilmiy-amaliy jurnal
Правовой научно-практический журнал
Legal scientific-practical journal

2025-yil 1-son

VOLUME 9 / ISSUE 1 / 2025

DOI: 10.51788/TSUL.ROLS.2025.9.1.